

ALKOHOLINIŲ GĖRIMŲ PRIEINAMUMAS LIETUVOJE IR ŠIAULIŲ RAJONE

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas parengė „Alkoholinių gėrimų ir tabako gaminių mažmeninės prekybos vietų išsidėstymo Lietuvos teritorijoje pagal savivaldybių išduotas licencijas 2020 metais tyrimą“. Tyrimo tikslas – įvertinti išduotų ir galiojančių 2020 m. birželio 30 d. licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais (toliau – licencija) skaičių, jo kitimo tendencijas, licencijų skaičių miestų ir rajonų savivaldybėse, licencijų pasiskirstymą pagal veiklos rūšis, taip pat įvertinti kiek gyventojų tenka vienai licencijai Lietuvos Respublikoje bei atskiruose miestuose ir rajonuose, alkoholinių gėrimų pagal vienai licencijai tenkantį gyventojų skaičių prieinamumo (toliau – prieinamumas) kitimą.

- Lietuvoje 2020 m. birželio 30 d. galiojo 16192 licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais. Palyginus su 2019 m. išduotų galiojančių licencijų skaičius sumažėjo 122 licencijomis, arba 1 procentu.

- Licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais pasiskirstymas Lietuvoje pagal veiklos rūšis – 8049 licencijos išduotos viešojo maitinimo įmonėms ir 8143 licencijos prekybos įmonėms, t. y. licencijų pasiskirstymas pagal veiklos rūšis beveik vienodas.

- Tiriamuoju laikotarpiu tik 17 miestų ir rajonų savivaldybių sumažėjo alkoholinių gėrimų prieinamumas, skaičiuojant kiek gyventojų tenka 1 licencijai. *Šiaulių rajono savivaldybėje alkoholinių gėrimų prieinamumas sumažėjo iki 235 gyventojų vienai licencijai (2019 metais – 233 gyventojai). Vis dėl to, alkoholinių gėrimų prieinamumas Šiaulių rajone didesnis nei vidutinis Lietuvoje (173 gyventojai).*

- 2020 metų birželio 30 d. galiojo 13986 licencijos verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais. 2020 metais, palyginti su 2019 metais, licencijų verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais skaičius sumažėjo 43 licencijomis.

Nuo seniausių laikų iki XXI a. alkoholis palietė kultūrinę, religinę, socialinę, politinę ir ekonominę visuomenės gyvenimo sferas. Alkoholui suteikiama simbolinė reikšmė, jis susietas su ritualais, simbolizuoja svetingumą, vartojamas švenčių, vestuvių, gimimo, laidotuvių ceremonijose. Lietuvoje alkoholio suvartojimas itin didelis. 2019 m. vienam 15 metų ir vyresniam šalies gyventojui teko 11,1 litro suvartoto absoliutaus (100 proc.) alkoholio (0,1 litro mažiau nei 2018 m.).

Alkoholio vartojimo pasekmės: ligotumas ir mirtingumas

2019 m. bent viena tiesiogiai su alkoholio vartojimu susijusi diagnozė buvo užregistruota 24 tūkst. asmenų.

- Dažniausiai buvo registruojama *alkoholinė priklausomybė* (611,5 atvejo 100 tūkst. gyventojų), *alkoholio toksinis poveikis* (161 atvejis) ir *alkoholinė psichozė* (93,9 atvejo 100 tūkst. gyventojų). Palyginti su 2018 m., sumažėjo ligotumas alkoholio toksiniu poveikiu – 5 proc., o alkoholine priklausomybe padidėjo 2 proc.
- 45–49 metų vyrų ligotumas tiesiogiai su alkoholio vartojimu susijusiomis ligomis yra didžiausias ir daugiau negu 3 kartus viršija moterų ligotumą.
- Didžiausias kaimo gyventojų ligotumas yra 35–39 m. amžiaus grupėje, o miesto gyventojų didžiausias ligotumas pasiekiamas vėliau – 45–49 m. amžiaus grupėje.
- Higienos instituto duomenimis, 2019 m. 544 žmonės mirė dėl tiesiogiai su alkoholio vartojimu susijusių ligų, tai 37 daugiau negu 2018 m.

Neblaivių asmenų nusikalstamumas, sukelti eismo įvykiai, nelaimingi atsitikimai darbe

- 2019 m. 29,4 proc. (9,7 tūkst.) ištirtų nusikalstamų veikų padarė neblaivūs asmenys. Tokių nusikalstamų veikų skaičius, palyginti su 2018 m., sumažėjo 1,1 tūkst. (10,3 proc.).

- Policijos departamento duomenimis, 2019 m. kas vienuoliktą užregistruotą kelių eismo įvykį sukėlė neblaivus asmuo: užregistruoti 362 (2018 m. – 343) kelių eismo įvykiai dėl neblaivių asmenų kaltės. Juose žuvo 50 ir buvo sužeisti 662 žmonės. Dėl neblaivių vairuotojų sukeltų kelių eismo įvykių pernai žuvo 21 ir buvo sužeisti 269 žmonės. 2019 m., palyginti su 2018 m., neblaivių asmenų sukeltų kelių eismo įvykių padaugėjo 5,5 proc., o neblaivių vairuotojų sukeltų eismo įvykių sumažėjo – 2,1 proc.

- Valstybinės darbo inspekcijos duomenimis, 2019 m. dėl nelaimingų atsitikimų darbe žuvo 39 asmenys, iš jų 4 buvo neblaivūs (2018 m., atitinkamai 37 ir 5).

Akivaizdu, kad Lietuvoje alkoholio vartojimo mastai dideli, keliantys socialinę žalą tiek asmens sveikatai, tiek aplinkai. Tuo tarpu, efektyvios alkoholio vartojimo reguliavimo priemonės: mokesčiai už alkoholinius gėrimus, amžiaus cenzas įsigyjant alkoholį, valstybės monopolis parduodant alkoholį, alkoholio pardavimo laiko ir vietos ribojimai, sugriežtintas prekiauti alkoholiui licencijų išdavimas, vairuotojų iškvepiamo oro tikrinimas, žemos alkoholio koncentracijos kraujyje ribos nustatymas vairuotojams, sugriežtintas vairuotojo pažymėjimo išdavimas naujiems vairuotojams ir trumpos gydytojų intervencijos, kai pastebimi asmenys, žalingai vartojantys alkoholį – duodą naudą.

Šiaulių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stiprinimą, Lina Norkienė

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS